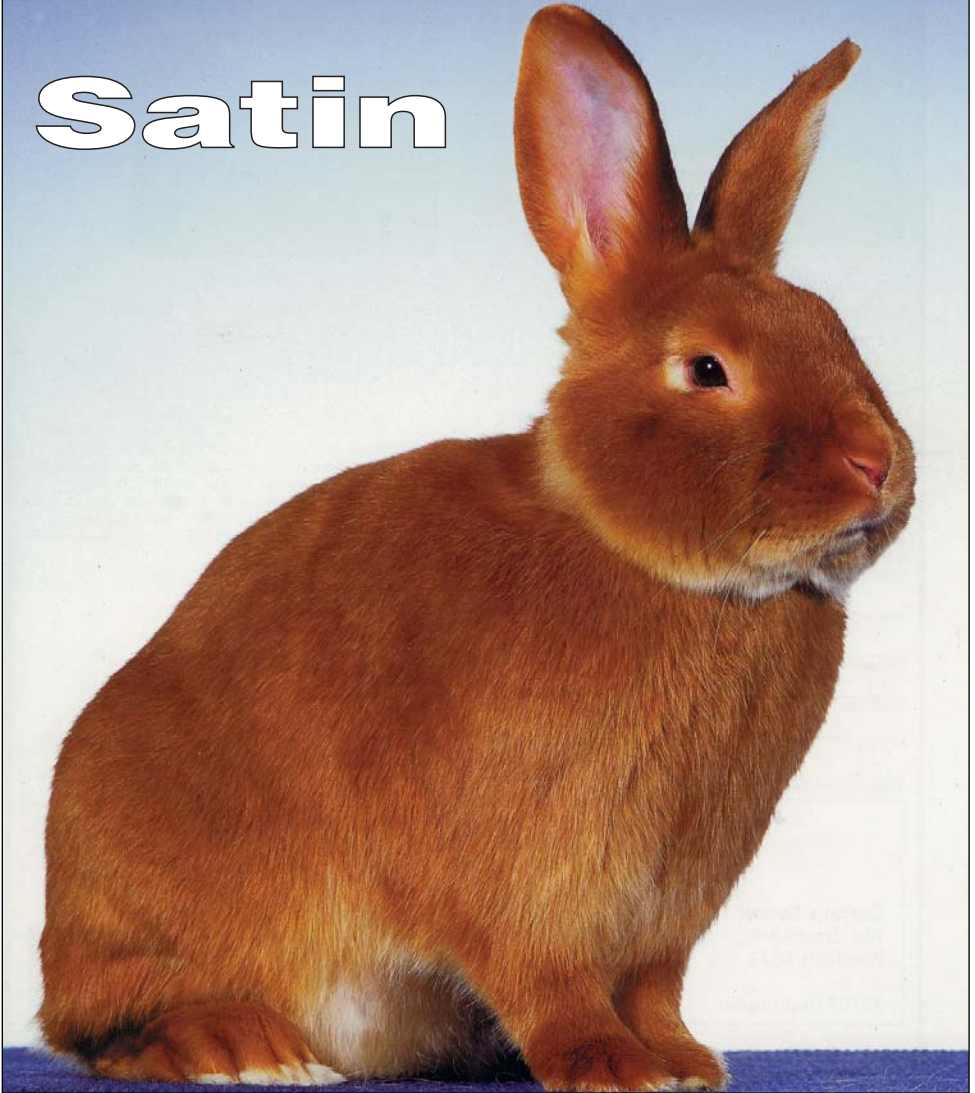

Satin

En amerikansk kaninrase

I denne rase-serie har dere lest om Californian, New Zealand Red og N.Z.White, og disse raser kaller vi for amerikanske. Men de er «bygget opp» i den form og størrelse som vi kjenner dem, på grunnlag av europeiske raser. Men for Satin blir det noe helt annet, den er en virkelig amerikaner. Mutasjonen som er en forutsetning for å kalle det noe helt nytt, oppstod nemlig hos Alfred Walter Hueg. Han

bodde i staten Indiana, der han drev med oppdrett av kaninrasen Havana. I 1930 fant Alfred et par unger i ett av sine Havana-kull, som hadde en mer glansfull og silkeaktig pels, enn de øvrige unger i kullet. Han tenkte ikke noe særlig mer på dette, og fortsatte med å utstille både de glansfulle og de «mindre normale glansfulle» som Havana, rett og slett. - Men det var andre oppdrettere som var interessert og mer nysgjerrige.

Men egentlig kan vi ikke være helt sikker på om det var hos Alfred at den første Satin-mutasjon viste seg. Vi vet at det ble eksportert store mengder av Belgisk Hare fra Europa til Amerika på slutten av 1800-tallet. Belgisk Hare ble faktisk så populære «over there», at det var snakk om en harefeber. Det kom fram flere historier om at det blant Belgisk Hare det viste seg noen dyr med en glatt og silkeaktig pels. Når det ikke ble noen ny rase ut av dette, skyldes det nok at oppdretterne ikke kjente til arvelæren og arveligheten hos kaninene.

Et vikende anlegg

Satin-anlegget er som nesten alle andre mutasjoner - et vikende anlegg.

I TKs artikler om arvelighet og om hvordan blodfornyelse og farge kan overføres til Satin, har dere jo lest om hva som skjer når vi parer sammen en med normalpels med en Satin - da blir alle avkom med normalpels i første kull. Men når vi går videre vil vi allerede i andre kullet få fram Satin. Den nevnte populære glansfulle Belgisk Hare ble sikkert parett sammen med flere andre raser, og utenkelig er det ikke at Satin-anlegget i Alfreds Havana'er ikke skyldtes en ny mutasjon, men en overlevering fra en mutasjon som kanskje skjedde mange år før. Derfor kan vi aldri fastslå når en vikende mutasjon oppstår, det blir altså - *når den viser seg*. Og det gjør den først når to dyr med det vikende anlegg pares sammen.

Satin forsket på Harward University

Som nevnt vakte Alfred Huegs glansfulle Havana'er interesse og nysgjerrighet hos noen. Ryktene om disse dyrene kom til arvelighetsforskerne W. E. Castle og L. W. Law, og ville undersøke denne saken til bunns. De kjøpte noen av de silkeaktige

kaniner til deres universitet, det berømte Harward University, hvor de så arbeidet med prosjektet - Satin.

I 1936 kunne de offentliggjøre resultatet i det vitenskapelige tidsskriftet Journal og Heridity. Vi gjengir her hovedpunktene: *Både en normalpels og en satinpels består av ullhår og dekkhår, og det er ingen forskjell i lengden. Forskjellen er i pelsstrukturen. Ett satinhår er i tverrsnitt ca 15% tynnere enn ett normalhår.*

Et normalhår omgis utenfra av «overflatehuden», som består av celler som ligger over hverandre. Under dette ligger ett lag, hvor fargestoffer opplagres. Innerst ligger «hurmargen», som består av luftfylte celler, og som utgjør størstedelen av pels håret. På et satinhår mangler marginen så godt som helt, og overflatens celler er tynnere, dekker ikke over hverandre og er glass-aktig gjennomsiktige. Det er denne oppbygning, som gir satinpelsen sin glans og gjør fargene klarere og kraftigere.

Men der er ennå en forskjell: Selv med det blotte øye kan man se at et dekkhår fortykkes på den ytterste del. På et normalhår er dette 25-30%, på et satinhår mindre enn 10% av hårets lengde. Satin-anlegget har ingen innnyttelse på antall hår pr cm². Når en satinpels føles tynnere (og bløtere) skyldes det de enkelte hårs mindre tverrsnitt og mindre vekt. I samme retning virker det kortere, fortykkede stykke på dekkhårenes ytterste del.

Nyheten Satin

Navnet på denne nyheten ble altså Satin. Slår man opp i et leksikon (eller Google), kan vi finne at satin (sateng) er et blankt stoff i en spesiell veving. Det er klart at vi her har forklaringen på rasenavnet.

I 1936 ble den første spesialklubb for Satin stiftet. Men ikke før i 1938 ble Satin opptatt i den amerikanske standard, og det var under navnet Satin-Havana, så

denne farge var altså godkjent. Men snart begynte man å overføre anlegget til andre farger. Hvite (elfenbensfargede) og sorte var de første varianter. Men med de hvite hadde man et problem. De havanafargede skulle ha samme vektskala som Havana i normalpels, mens de hvite var større (sikkert fordi de var fremavlet på New Zealand White, hannene skulle være 4 kg, mens hunnene 4,5 kg). I Amerika avlet de så fram mange fargevarianter i Satin.

Men i England ble interessen større

Satin ble eksportert til Europa, og England var det første land som tok i mot dem. Det skjedde i 1947. Danskenes store kanineksport, F. Wanning fikk se rasen i 1950, da han for Danmarks Kaninavlforening ble sendt på en innkjøpstur til Holland og England. Satin var utstilt på Bradford Championship Show (da Englands største). Et fåtall Satin var å se, og alle i elfenbensfarge. Wanning fortalte den gang at Satin ikke kan ha gjort så stort inntrykk på ham - for han husket bedre noen Angora med 17 cm lang ull, noen prakteksemplarer innen rasene Rex og Chinchilla, samt at marsvin, mus og rotter også var utstilt og ble bedømt! England er nok det land i Europa som prosentvis har flest Satin. Der har man også en stor spesialklubb for rasen. I den britiske Standard er Satin godkjent i de fleste farge- eller tegningsvarianter.

Satin ble opptatt i hollandsk standard i 1965. Fargevalget er mer sparsomt enn i England. Som flere andre Standarder følges de godkjente farger som etter Europa-standard, som er: Elfenben (rød- og blåøyet), svart, brun, blå, orange, rød, gul, ekorn, harefarget, castor, lux, chinchilla, zobel (blå, brun og siamser) og sølv innen de godkjente farger.

Til Tyskland kom de første Satin direkte fra Amerika i 1970. Imidlertid måtte de vente helt til 1977 før de ble opptatt i den tyske standard! Nå har man en pen representasjon, og standarden gir oppdretterne mange varianter å velge mellom. På Tysk LU 2006 var Satin å se i 13 varianter. Flest var det i elfenben r.ø. med over 300! Det var 150 i madagaskar, 70 i brun, 65 i blå og 60 rød. .

Satin først til Danmark i 1972

Det var den ikke ukjente Carl Aage Sørensen, kaninoppdretter, dommer, foredragsholder, skribent (i den tid også statsgartner) - også en populær kar i Norge, som innførte Satin til Danmark. En hann og ei hu, i fargen elfenben ble kjøpt i 1972 i Holland. Senere tok han inn enda fler. De første ble utstilt på LU-73 i Ringsted, og fikk tildelt 90 og 93 poeng. Carl Aage var deretter alene med sine Satin i en årrekke. På landsutstilling kom han først igjen med 3 svarte og 17 elfenben på LU-78 i Kastrup. På Europautstillingen i Herning kjøpte han et par røde. Diverse sammenparinger har i tidens løp gitt viltgrå, jerngrå, viltsvarte, havana, chinchilla og blå. Men Carl Aage har ikke arbeidet så meget med de fargede, og har konsentrert seg mest om elfenbensfargede. I flere år har Carl Aage på de danske LU'er vist fram kvalitetsdyr gang på gang, og Carl Aage vant dansk LU-2000.

De første Satin til Norge kom selvfølgelig også da fra Carl Aage, og ble tatt inn av Petter Åsland, som på LU-88 på Lillehammer viste fram sine 7 Satin som ble betegnet som flotte dyr, både med glans og pen farge, og en ble tildelt 95 p. Noen år etter var de å finne hos Reidar Tjøstheim, og like etter hos familien Thorvaldsen som viste stor interesse for rasen, og «holdt liv» i de elfenbensfargede frem til 2008.

I Nordisk Kaninstandard fra 1974

Da Carl Aage Sørensen viste fram sine Satin i 1973 var de faktisk ikke godkjent. Men de ble framstilt til bedømmelse for Standardutvalget og bedømt med hensyn tatt til utlandets beskrivelse. Først i 1974 kom Satin inn i vår Standard, men legg merke til at Satin ble opptatt i Nordisk Standard 3 år før den kom i den tyske.

En elfenbensfarget Satin er en albino, som en Hvit Land er det. Når pelsen så allikevel ikke er «ren» hvit, er det grunnet pels-

hårenes oppbygning. Lyset bryter slik inn i pelsen at den får en gul tone (ses best hvor pelsen er kort). Når vi ser på en Satin, er dens rasepreg som en «helt vanlig kanin». Det øyet kan se, er pelsglansen som kommer særlig til sin rett f.eks. på Satin rød. Fargede hos oss har vært sjelden «vare». Må derfor «bøyt utrope»: *Satin er godkjent i alle Standardens farger og tegninger!* - De «hvite» har vi hatt hos oss, men nå er det lenge siden . . .

Satin er mellomstor rase, vekt 3 til 3,7 kg.

Villkaninene på Fedje i Hordaland

I TK, mars 1981 finner vi overskriften: **Villkaninar på Fedje**

- Fedje er ein liten kommune nord for Bergen, med beliggenhet ut mot havet. Fedje har i mange år hatt ein koloni med villkaninar og så langt man veit, den einaste i landet. Ordføraren blei intervjuet i radioen i samband med ein søknad til departementet om å få freda villkaninstammen. Ordførar Oskar Tangen ga denne informasjon: Villkanin-stamma her på Fedje må vel seias å være eineståande. Så vidt eg kjenner til er dette ei stamme som ikkje har noko tilsvaret på våre kantar. Folk langs kysten som eg har vore i samtale med, har heller ikkje vore borti liknande. Etter munnleg overlevering har eg vorte kjend med at kaninane har vorte overførde frå Shetland, 4 par. Historisk har det i lang tid vore mykje hopehav mellom Fedje og ymse slekter på Shetland. Så frå den sida skulle det ikkje vore vanskar om så har hendt. Naturtilhøva har halde bestanden på passeleg nivå. Jord er her nok av til gøymse og villdyr har me ikkje hatt som kunne vera til skade. Jakt har det nok vore, men kaninen er lynande snar så det er ikkje så liketil med jakta heller. Det som likevel har sett sine spor i siste tida

er villminken, som er den einaste som kan forsera jordholene og øyda ungane. Kunne med fått has på det udyret ville og bestanden kome seg oppatt på eit rimeleg nivå. Diverre er det ikkje så alment lenger å sjå den nette smidige kaninen smetta kross og krok langs vegar og i bakkehella, eller sitja å sjå når ho set og «mediterar» i solefallet. Ved sida av minken må ein vel og nemna auking av hus og hage som er med og tek bort dei mange grøne flekkane som kaninane ynder å farta på. Lyngen, som rår utmarka, er den lite interessert i. Sjølv om kjøtet er velsmakande, kan ein ikkje seia det har vore så mykje jakting av den grunn. No er det vel så at borna har hatt moro av å fanga dei, om vinteren, då er det lett å finna spor, men heller ikkje dette har gjort noe særlig med bestanden. Eg trur eg kan seia at for dei fleste her vil vera interessa i at kaninane ikkje berre eksisterte, men at det vert gjort noko for at ein fekk auke som kunne vega opp det innhogget som har vore her. Me har etablert fleire plantefelt i utmarka og det ville verta ei del av vernet. Ein dialog med NKF om boteråder til vern av stamma kunne me vera med å diskutera . . .